

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว และการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง **ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการ
จัดการศึกษาโดยครอบครัว**
**The Causal Relationship of Factors Affecting the
Effectiveness of Homeschool Management**

ผู้วิจัย ดร.มณฑา จำปาเหลือง

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ.2551

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพโดยการพัฒนาความสามารถที่ติดตัวมาของมนุษย์แต่ละคน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน การศึกษาจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาคน เป็นการสร้าง “ทุนมนุษย์” อันเป็นหัวใจของการพัฒนา คนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศ จะเป็นกลไกและกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ (อาร์ง จันทวานิช และไพบุลย์ แจ่มจรัส, 2542: 3) ประเทศต่างๆ ที่มีความเจริญสามารถนำพาประเทศของตนสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ เพราะระบบการศึกษาหรือระบบการจัดการให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้แล้วลงมือปฏิบัติ ปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นจนถึงขั้นมีอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อการพัฒนาตนและชีวิตของแต่ละคนในการหาประโยชน์ให้สังคมและโลกโดยรวม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อันเป็นประสบการณ์ที่ต้องอาศัยบ้าน โรงเรียน ชุมชน สังคมและสื่อมวลชนเป็นครูผู้ชี้นำ และเป็นตัวแบบที่ดีให้ประชาชนตั้งแต่เยาว์วัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตราไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ได้บัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน (กรมวิชาการ, 2541: 1, 175, 183, 244) ก่อให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทแห่งการปฏิรูปการศึกษา โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2542 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2542 เป็นต้นมา และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในแวดวงการศึกษาไทยหลายประการ การเปลี่ยนแปลงสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกครอบครัวในสังคมไทยก็คือการให้สิทธิแก่ “ครอบครัว” ในการจัดการศึกษาให้แก่สมาชิกได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือเปิดโอกาสให้แก่ครอบครัวโดยให้พ่อแม่มีสิทธิในการจัดการศึกษาให้แก่ลูกเองได้ ที่เรียกว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ซึ่งนับเป็นทางเลือกใหม่ในการจัดการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน (ศรียรรณ มีคุณ, 2546: 12)

จากสภาพปัญหา แนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยและต่างประเทศมีวิวัฒนาการมายาวนานจนถึงปัจจุบัน และผลงานวิจัยที่สำคัญ ดังได้กล่าวมา ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ถูกต้องตามกฎหมายและก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวเป็นวงกว้างในกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่จะใช้สิทธิอันชอบธรรมของตนเพื่อจัดการศึกษาให้แก่บุตรในปกครอง เพราะสถาบันทางครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่เป็นพื้นฐานโครงสร้างที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างพฤติกรรมและวัฒนธรรม ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ และบุคลิกภาพของเด็ก และจากผลงานวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของลูกมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับความสำเร็จของลูกไม่เพียงแต่ด้านการเรียนเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อความสำเร็จในชีวิตของเด็ก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารและผู้ที่สนใจและมีความพร้อมที่จะจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแรงจูงใจไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ไม่ผ่านและผ่านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
3. ปัจจัยด้านผู้เรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแรงจูงใจไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
4. ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา ส่งผลทางบวกไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
5. ปัจจัยด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากรัฐ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อมผ่านและไม่ผ่านแผนการจัดการศึกษาไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความพร้อมครอบครัว 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 3) ปัจจัยด้านผู้เรียน 4) ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา และ 5) ปัจจัยด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากรัฐ

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาจากกลุ่มที่มีประสบการณ์การจัดการศึกษาโดยครอบครัวและผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษาในระดับกระทรวงและเขตพื้นที่ ได้แก่

1. ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการศึกษาในเขตพื้นที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับแผนและนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา การนิเทศประเมินผลการศึกษา และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งลงทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงทะเบียนกับโรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มครอบครัวที่เป็นสมาชิกสมาคมบ้านเรียนไทยซึ่งจัดการศึกษาโดยครอบครัวและสมาชิกร่วมเรียนรู้สมาคมบ้านเรียนไทย
3. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ได้แก่ ภูมิหลังและความเห็นพ้องต้องกันของครอบครัว ความรักความใกล้ชิด ความเอาใจใส่ติดตามดูแล ความรับผิดชอบ เวลาและการบริหารจัดการเวลา

1.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้แก่ ความตั้งใจมุ่งมั่น ซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้เพียงตัวเดียวที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและได้จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการศึกษาสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ สติปัญญา ร่างกาย จิตใจและสภาพปัญหา

1.4 ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรและการบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม สื่อ/ แหล่งเรียนรู้/ สิ่งแวดล้อม/ สภาพบ้าน และวิธีการวัดผลประเมินผล

1.5 ปัจจัยด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากรัฐ ได้แก่ การยอมรับ/รับรู้ การประสานงานของบ้านและรัฐ การประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิตผู้เรียน และด้านความสามารถในการปรับตัวของพ่อแม่ และด้านความพึงพอใจของพ่อแม่

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในช่วงเวลาที่ทำวิจัยขณะนี้และสามารถเป็นกลุ่มตัวอย่างในเวลาอื่น ได้จากผู้บริหารและนักวิชาการศึกษาจากจำนวนเขตพื้นที่ 37 เขตฯ ละ 9 คน จำนวน 333 คน พ่อแม่กลุ่มครอบครัวบ้านเรียนจำนวน 79 ครอบครัว ละ 2 คน จำนวน 158 คน สมาชิกร่วมเรียนรู้ของสมาคมบ้านเรียนไทย จำนวน 38 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 539 คน

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 7 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารการศึกษา/ นักวิชาการศึกษา สมาชิกสมาคมบ้านเรียนไทยและกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับภูมิหลังและความเห็นพ้องต้องกันของครอบครัว ความรัก ความใกล้ชิด ความเอาใจใส่ติดตามดูแล ความรับผิดชอบ เวลาและการบริหารจัดการเวลา จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับความตั้งใจมุ่งมั่น จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยด้านความพร้อม สติปัญญา ร่างกาย จิตใจและสภาพปัญหา จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับหลักสูตรและการบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้/สิ่งแวดล้อมและสภาพบ้าน และวิธีการวัดผลประเมินผล จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 6 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากรัฐ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับ การยอมรับ/รับรู้ การประสานงานของบ้านและรัฐ การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 7 แบบสอบถามวัดปัจจัยด้านประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งการประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

1) ดำเนินการโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมข้อมูลพื้นฐานด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

2) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ 19 ตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อให้ได้เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3) ตรวจสอบโมเดลการวัดปัจจัยด้านต่างๆ หรือตัวแปรแฝง เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงทุกตัว โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

4) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งพิจารณาภาพรวมของโมเดลจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ได้แก่ χ^2 ; Relative - Chi-square; GFI; AGFI; CFI; RMSEA; SRMR; RMR และ NFI

5) ปรับแบบจำลองสมมติฐานโดยปรับค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ให้สัมพันธ์กันโดยไม่ปรับค่าพารามิเตอร์แต่ประการใด นำข้อมูลทีวิเคราะห์ได้มาแปลผลและนำมาสรุปรวมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากสภาพจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแปลความหมายข้อมูลแล้ว เพื่อนำไปสู่การสรุปและยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

6) ผู้วิจัยจะสรุปผลและนำเสนอแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่าตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อพิจารณาโดยรวม ได้แก่ ความตั้งใจมุ่งมั่น ความรัก/ ความใกล้ชิด ความเอาใจใส่ติดตามดูแล คือ มีค่าเท่ากับ 4.30, 4.30 และ 4.01 ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าความโด่งเป็นบวกมากที่สุดเท่ากับ 2.68 ได้แก่ ความรัก/ ความใกล้ชิด รองลงมาคือปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เท่ากับ 1.68

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 19 ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝง พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง .092 ถึง .855 โดยทุกตัวแปรสังเกตได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ยกเว้นตัวแปรสังเกตได้การยอมรับรับรู้ (Acx8) การประสานงานของบ้านและรัฐ (Cox9) การประชาสัมพันธ์ (Inx10) และการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง (Sux11) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐที่มีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรสังเกตได้อื่นๆ ค่อนข้างน้อย

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดของแต่ละตัวแปรแฝงหรือแต่ละปัจจัย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวัดของตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐ ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาจากผลการตรวจสอบค่าสถิติ ค่า χ^2 , ท้องศาอิสระ (df), ค่า P - Value, ค่าดัชนี GFI, ค่าดัชนี AGFI ค่า RMSEA ค่า Standardized RMR, ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ และค่า CFI ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่แสดงว่า โมเดลการวัดของทุกตัวแปรแฝงมีความตรง ดังนั้นตัวแปรสังเกตได้ 19 ตัวแปรเป็นองค์ประกอบของทุกตัวแปรแฝง และที่สำคัญถ้าโมเดลใดมีความตรงในระดับที่ไม่ดี โดยพิจารณาจากค่าสถิตินั้นผู้วิจัยได้ปรับค่าสั่งโปรแกรมลิสเรลให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ เช่น ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ปรับความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ ความรัก/ ความใกล้ชิด (Lx2) และ

ความเอาใจใส่ติดตามดูแล (Ox3) โดยใช้ค่าสั่ง FR TD (2,3) เพื่อปรับค่าสถิติ RMSEA ให้มีค่าต่ำกว่า 0.06 ปัจจัยด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐปรับความสัมพันธ์ความคลาดเคลื่อน ของตัวแปรสังเกตได้ การยอมรับ รับรู้ (Acx8) และการประชาสัมพันธ์ (Inx10) โดยใช้ค่าสั่ง FR TD (8,10) โดยผู้วิจัยไม่ได้ปรับค่าประมาณพารามิเตอร์แต่อย่างใด

4. ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ก่อนปรับความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวในแต่ละตัวแปรแฝงของแบบจำลองตามสมมุติฐานเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงตามกรอบแนวคิดการวิจัย และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดของแต่ละตัวแปรแฝงที่ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากการนำเสนอในตอนต้นที่ 3 เนื่องจาก ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีค่ามากกว่า 0.30 แสดงว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เศษเหลือมีค่าไม่เกิน 2 แต่โดยหลักการทั่วไปการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์เมื่อพิจารณาจาก ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีนัยสำคัญ ($P \leq .05$) แต่ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 3.00 ดัชนี GFI และดัชนี AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนี CFI มีค่ามากกว่า 0.95 ค่า Standardized RMR มีค่าต่ำกว่า 0.08 และค่า RMSEA มีค่าต่ำกว่า 0.06 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ของแบบจำลอง ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 664.69; df = 141; P - Value = 0.000; GFI = 0.86; AGFI = 0.82; Largest Standardized Residual = 8.94; CFI = .94; Standardized RMR=0.05; RMR=0.04; และ RMSEA = 0.092; NIF =0.92 จึงเป็นสาเหตุให้แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาพรวมยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยได้ปรับความคลาดเคลื่อนของเมตริกซ์ TD, TE และ TH มีความตรงและมีเส้นทางอิทธิพลดังนี้

1. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว มีอิทธิพลทางตรงไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .65 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไปยังปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.27

2. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.21 และ .18

3. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านผู้เรียน มีอิทธิพลทางตรงไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .25 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไปยังปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .10

4. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านผู้เรียน มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .28 และ .07

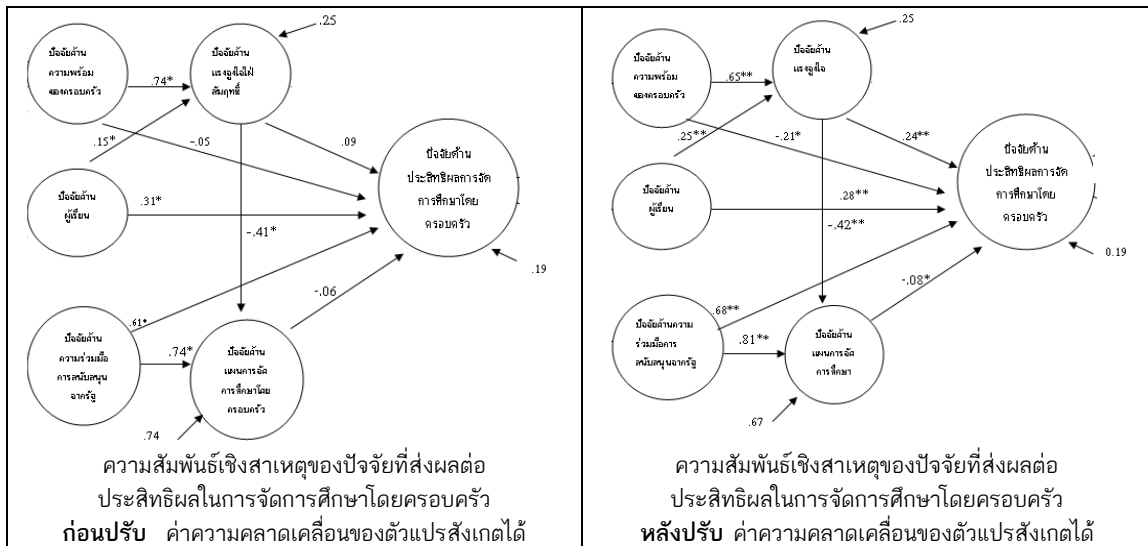
5. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐ มีอิทธิพลทางตรงไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .81

6. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา ไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .68 และ -.06

7. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงไปยังปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -.42

8. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .24 และ .03

9. ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีอิทธิพลทางตรงไปยังตัวแปรแฝงปัจจัยด้านประสิทธิผลการจัดการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.08

การอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สมมุติฐานข้อที่ 1 กำหนดว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ส่งผลทางตรงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เมื่อครอบครัวใช้ปัจจัยด้านความพร้อมครอบครัวระดับมากจะส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวน้อย หรือใช้ปัจจัยด้านความพร้อมครอบครัวน้อยส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การเป็นครอบครัวบ้านเรียนนั้น ครอบครัวต้องคอยสังเกตและแทรกแซงให้น้อยที่สุด เพราะถ้ามากเกินไปเด็กจะรู้ตัว เราต้องให้ธรรมชาติเด็กที่สุด ผู้ใหญ่ต้องคอยสังเกตและคุย (ยุทธชัย เฉลิมชัย, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2550) ส่วนปัจจัยด้านความพร้อมของครอบครัว ส่งผลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากพ่อแม่มีความตั้งใจจริง รับผิดชอบต่องาน ทุ่มเทด้วยความสามารถทั้งหมด อดทนสูงเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ต้องมีความอดทนสูง สามารถทนกับลูกได้ยาวนานต่อเนื่อง มีความอดสาหะที่จะอบรม การอบรมบ่มนิสัยลูกเป็นงานที่ละเอียดอ่อน พ่อแม่ทุ่มเวลาทั้งหมดให้กับลูก และพ่อแม่มีจุดมุ่งหมายในการเลี้ยงดูลูก มีความเข้มแข็ง ไม่แพ้ต่ออุปสรรคทั้งปวง (นิคม วรรณราช, 2544: 127, 141-148)

2. สมมุติฐานข้อที่ 2 กำหนดว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย คือปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อมผ่านและไม่ผ่านปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กล่าวคือปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางตรงไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อาจเป็นเพราะว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะผลักดันให้มีความพยายามที่จะทำงานให้เกิดความสำเร็จ เพราะข้อสำคัญที่สุดคือ “ใจ” ของพ่อแม่ผู้เรียนเองว่ามุ่งมั่นเพียงใด ความมุ่งมั่นของพ่อแม่และความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้น ดูจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะชี้วัดความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (อมรวิชัย นาคทรพร, 2543: 78-80)

ส่วนปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางอ้อมที่ส่งผลผ่านปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แสดงว่าถ้าพ่อแม่มีความตั้งใจมุ่งมั่นสูงในการ

จัดการศึกษาโดยครอบครัว จะส่งผลต่อปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษาน้อย อาจเป็นเพราะว่าพ่อแม่เขียนแผนการจัดการศึกษา ในหัวข้อต่าง ๆ เช่น เป้าหมายพ่อแม่ต้องระบุไว้ชัดเจนและต้องทำให้ได้ตามเป้าหมายที่หวังและต้องการ โดยหลักสูตรนั้นพ่อแม่นำปรัชญาของแต่ละครอบครัวมาปรับให้เข้ากับหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งสามารถปรับได้ตามความถนัด ความสนใจที่เป็นอยู่ในขณะนั้นของเด็ก ดังนั้นหลักสูตรจึงหลากหลาย ยืดหยุ่นได้ (รุจิเรข แสงจิตต์พันธุ์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2549) และการเขียนแผนการจัดการศึกษาเป็นการเขียนล่วงหน้า 3 ปี เราสามารถปรับได้ตามความสามารถ ความสนใจ ความสมัครใจ ตามความเป็นจริงตามพัฒนาการของลูก อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับศักยภาพของเขา (ชุมมาศ แป้งหอม, 2550, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2550) และที่สำคัญกิจกรรมการเรียนการสอนปรับเปลี่ยนได้ กิจกรรมใดที่ลูกสนใจก็ไปส่ง และชักถามลูกก่อนที่จะตัดสินใจนำไป (จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2549) ส่วนแหล่งเรียนรู้ สื่อ สิ่งแวดล้อม เป็นรูปธรรมจากเรื่องใกล้ตัว จะเป็นของจริง และพาไปดู (รุจิเรข แสงจิตต์พันธุ์, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2549) ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2549, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2549) ที่กล่าวว่า บ้านเรียนดวงตะวัน จะพาเด็กไปแก่นนคร ศูนย์วัฒนธรรม คุณยุทธชัยพาลูกไปสันติอโศก ทำให้เด็กเพลิดเพลิน หรือคุณประทีปให้ลูกปลูกฝังคุณซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง รวมทั้งวิธีการวัดผลประเมินผล จะประเมินตามสภาพจริง โดยร่วมมือกับเขตพื้นที่ ดังนั้นการประเมินผลน่าจะเชื่อถือและมั่นใจได้ (รุจิเรข แสงจิตต์พันธุ์, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2549)

3. สมมุติฐานข้อที่ 3 กำหนดว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เนื่องจากตัวลูกเองมีส่วนสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เด็กทุกคนมีศักยภาพใน ตัวมนุษย์ทุกคนใฝ่เรียนรู้อยู่แล้ว ครอบครัวจะส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก ลูกจะแสดงออกมาหมดว่าอยากเรียนอะไร เพราะให้อิสระการเรียนรู้จากข้างในตัวเด็ก เด็กทุกคนไม่อยากจะเป็นคนไร้ค่า อยากรู้อะไร เขาจะแสดงออก แต่เราต้องคอยสังเกตและแทรกแซงให้น้อยที่สุด เพราะถ้ามากเกินไป เราต้องให้ธรรมชาติเด็กที่สุด ผู้ใหญ่ต้องคอยสังเกตและคอย จากสภาพเฉพาะของแต่ละครอบครัว บางครอบครัวมีเหตุจากตัวลูก คือลูกมีลักษณะพิเศษ มีความบกพร่อง พิการ เป็นโรคบางอย่าง สมาธิสั้น การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตอบสนองไม่ได้ หรือเด็กมีความอัจฉริยะ ทักษะโดดเด่นและเมื่อพ่อแม่ค้นพบจึงพัฒนาศักยภาพของลูกให้เต็มที่ ถ้าเก่งด้านกีฬา ก็เสริมด้านกีฬา (ยุทธชัย เฉลิมชัย, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2550) ดังนั้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้เกิดประสิทธิผล จะต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุนพื้นฐานในการเรียนการสอน ได้แก่ ความสนใจของผู้เรียน การพัฒนาระดับความสามารถ ความฉลาด พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่องานและทักษะการทำงาน ที่สำคัญผู้เรียนและผู้สอนต้องไม่แยกจากกันชัดเจน ต้องความร่วมมือกัน ผู้ปกครองเป็นผู้เรียนผู้เอาใจใส่และร่วมเรียนรู้กับลูก ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ (Danley, 1999)

4. สมมุติฐานข้อที่ 4 กำหนดว่า ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา ส่งผลทางตรงไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยด้านแผนการจัดการศึกษา ส่งผลทางตรงทั้งทางลบไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาโดยครอบครัวจะประสบผลสำเร็จ จะต้องประกอบไปด้วย แหล่งเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาโดยครอบครัวนั้นมีอยู่ทุกที่รอบ ๆ ตัวเด็ก ทั้งในครอบครัว ชุมชน และต่างชุมชน ซึ่งทุกคนสามารถเป็นครูหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เด็กได้ เนื้อหาวิชาจะต้องกำหนดจากความต้องการและความจำเป็นของบุคคลและชุมชน เป็นเนื้อหาเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยครอบคลุมเนื้อหาวิชาครบถ้วน โดยมีต้องแยกเป็นรายวิชา แต่ควรสอดแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตจริงของเด็ก (ศรีวรรณ มีคุณ, 2546, หน้า 18)

5. สมมุติฐานข้อที่ 5 กำหนดว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐส่งผลทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐส่งผลทางตรงทางอ้อม ผ่านและไม่ผ่านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ดังนั้น

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา ดังนั้นการนำนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติ การส่งเสริมการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างจริงจัง เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547, หน้า 114-115) ดอห์ลควิสต์ (Dohlquist, 2002) ศึกษาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในมลรัฐมินนิโซต้าตามการรับรู้ของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องใช้เวลามาก และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุน เกี่ยวกับการฝึกอบรม นโยบาย และการวิจัยในอนาคต

ปัจจัยความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐส่งผลทางอ้อมทิศทางลบผ่านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ไปยังประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดแนวทางให้ครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาแยกเป็นรายวิชา กำหนดค่าน้ำหนักเป็นหน่วยกิต 8 กลุ่มสาระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 23-25) โดยภาพรวมแล้วครอบครัวกำหนดกรอบการเรียนรู้/ สาระการเรียนรู้ไว้กว้างๆ ตามความเชื่อ ปรัชญาการดำรงชีวิตและให้ความสำคัญต่อกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสร้างองค์ความรู้ เพราะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความแตกต่างไปจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาทางเลือกที่สามารถเข้าถึงคุณลักษณะเฉพาะของตัวผู้เรียนแต่ละคน หลุดพ้นจากข้อจำกัดของชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียนจำนวนมาก สามารถใช้โอกาสนี้ไปสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่นอยู่ในตัวสูง ให้ภาพการเรียนรู้โดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 7)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความพร้อมของครอบครัว โดยพ่อแม่ควรถามความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวทั้งพ่อแม่ลูก ควรมีความเห็นร่วมกันที่จะจัดการศึกษา เมื่อตัดสินใจโดยแน่นอนพ่อแม่จะต้องใกล้ชิด เอาใจใส่คอยสังเกตติดตามดูแลพัฒนาการของลูก มีการบันทึกเพื่อเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการวัดและประเมินผล นอกจากนี้พ่อแม่ลูกควรใช้เวลาอยู่ด้วยกันในการทำกิจกรรมตามการดำรงชีวิตทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน ให้อิสระกับลูกอย่างเต็มที่ในการแสดงออกถึงความสามารถ ความสนใจที่ต้องการใฝ่รู้ใฝ่เรียนหรือสนใจ ไม่แทรกแซงการแสดงออกของลูก และในกรณีที่ไม่มีใครดูแลลูกอยู่ที่บ้าน พ่อแม่ต้องสามารถบริหารจัดการได้ เช่น นำลูกไปที่ที่ทำงานได้

2. ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจที่เป็นแรงผลักดันของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูก โดยพ่อแม่ควรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของลูกและความสามารถของครอบครัว และพ่อแม่ควรแสดงออกถึงความมั่นใจให้ลูกได้เห็นที่จะจัดการศึกษา

3. ด้านผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ พ่อแม่ต้องเตรียมบุตรหลานในเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องใหญ่ กล่าวคือให้ลูกมีความยินดี เต็มใจที่จะให้พ่อแม่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนพัฒนาการด้านร่างกายและอารมณ์ พ่อแม่ควรที่จะนำพาลูกให้มีการออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือมีกิจกรรมร่วมกับสังคมทางศิลปะดนตรีตามความสนใจ เพื่อให้ลูกมีความแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจและสามารถเรียนรู้ปรับตัว ได้ตามพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย

4. ด้านแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น พ่อแม่ควรศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ให้สิทธิพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และแนวคิดปรัชญาในการจัดการศึกษาของครอบครัว เพื่อให้เกิดการบูรณาการหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการวัดผลประเมินตามสภาพจริงของครอบครัว ซึ่งต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับได้ตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยในกระบวนการเรียนรู้นั้นผู้เรียนควรได้ลงมือปฏิบัติ ได้สร้างองค์ความรู้ พ่อแม่เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการเรียนรู้

5. ด้านความร่วมมือสนับสนุนจากรัฐ มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนั้นรัฐควรร่วมมือและสนับสนุนครอบครัวในเรื่องต่างๆ ควรมีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อครอบครัวที่จัดการศึกษาและเข้าใจถึงความตั้งใจของพ่อแม่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเข้าใจถึง

หลักการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่ามีพื้นฐานแนวคิดที่แตกต่างจากระบบ รวมทั้งปรัชญาการจัดการศึกษาของครอบครัวแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกัน แต่ทุกครอบครัวก็มุ่งหวังให้บุตรหลานเป็นคนดีตามที่สังคมต้องการ

6. หน่วยงานในระดับกระทรวงที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย หน่วยงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรตอบสนองต่อความต้องการหรือเพิ่มการบริการแก่ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ให้ความร่วมมือในการขออนุญาตจดทะเบียนขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยการร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษาและฝ่ายนิเทศติดตาม วัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา และมีแนวทางการดำเนินงานที่ไปในแนวทางเดียวกันและให้การสนับสนุน

7. กลุ่มครอบครัวพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น โดยพื้นฐานการศึกษาของพ่อแม่ส่วนมากนั้นมีความรู้และเข้าใจในระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาและร่วมมือกับรัฐ โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในการวางแผนการจัดการศึกษา การเตรียมเอกสารที่เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อต้องการให้ลูกจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น และการร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อต้องการประเมินผลในตัวลูก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานทางการศึกษากับพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว สิ่งที่พบปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวระหว่างครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ การจัดทำแผนการศึกษาโดยครอบครัว ดังนั้นควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2. การจัดการศึกษาโดยครอบครัวของแต่ละครอบครัวมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และระยะเวลาที่จัดการศึกษาบางครอบครัวมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1- 3 ซึ่งพ่อแม่ต้องใช้เวลาและเสียสละในแต่ละวันเป็นอย่างมาก พ่อแม่แต่ละครอบครัวมีเหตุผลเป็นพลังผลักดันในการจัดการศึกษาให้กับลูกแตกต่างกัน ซึ่งจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเมื่อสำรวจจากการจดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นควรมีการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวโน้มปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลหรือเป็นสาเหตุต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว